

7. Deelname en slagen in het hoger onderwijs

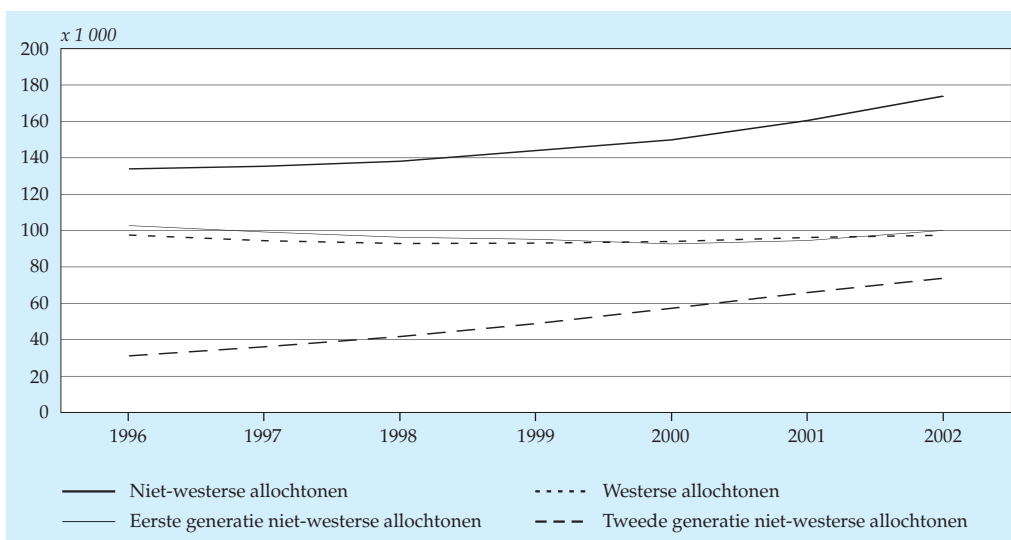
Vergeleken met autochtonen is de participatie in het hoger onderwijs van niet-westerse allochtonen ruim twee keer zo laag. Tussen studiejaar 1995/'96 en 2001/'02 is het aandeel van de niet-westerse allochtonen dat hoger onderwijs volgt wel toegenomen. Dit geldt voor Marokkanen, Turken en Surinamers. Het aandeel studenten afkomstig van de Nederlandse Antillen en Aruba is echter gedaald. Niet-westerse allochtonen kiezen opvallend vaak voor de richtingen economie en recht. De richting techniek trekt, onder zowel autochtonen als allochtonen, vooral mannen aan. De agrarische richtingen zijn het minst populair, vooral onder niet-westerse allochtonen. Het aandeel niet-westerse allochtonen in het totaal aantal geslaagden is in de afgelopen jaren verdubbeld.

In het studiejaar 2001/'02 stonden in totaal 408 duizend studenten ingeschreven in het voltijd hoger onderwijs. Het percentage niet-westerse allochtonen onder de studenten is sinds het studiejaar 1995/'96 toegenomen. In deze periode daalde namelijk het aantal autochtone studenten met 14 duizend en steeg het aantal niet-westers allochtone studenten met een gelijk aantal. Deze ontwikkelingen waren ook waarneembaar voor de totale allochtone en autochtone bevolking van 19-24 jaar. Het aantal tweede generatie niet-westerse allochtonen van die leeftijd verdubbelde tussen 1996 en 2002. In dezelfde periode was het aantal autochtonen van 19 tot 24 jaar met 14 procent gedaald. Het aantal jongeren van deze leeftijd nam in de totale bevolking met 9 procent af.

Participatie hoger onderwijs laag

Bij zowel autochtonen als niet-westerse allochtonen is de participatie in het hoger beroepsonderwijs (hbo) en het wetenschappelijk onderwijs (wo) toegenomen in de periode tussen 1995/'96 en 2001/'02. In totaal is het aandeel studenten in het hoger onderwijs binnen de autochtone bevolking gestegen met 1,7 en 0,8 procentpunten voor respectievelijk hbo en wo. Zij worden in dit opzicht overtroffen door de niet-westerse allochtonen: respectievelijk 3,3 en 0,9 procentpunten. Maar de participatie van de niet-westerse allochtonen in het hoger onderwijs is nog altijd meer dan twee maal zo laag als bij autochtonen.

7.1 Aantal 19-24-jarige allochtonen in de Nederlandse bevolking

Ingeschreven en geslaagde studenten

De resultaten in dit artikel hebben betrekking op personen in het voltijd hoger onderwijs met de Nederlandse nationaliteit en buitenlanders die, voordat ze gingen studeren, al in Nederland woonden (resident studenten). De studenten met een buitenlandse herkomst die voor studie naar Nederland zijn gekomen (non-resident studenten) en de studenten waar het sofi-nummer niet van bekend was, vallen in de overige groep. De gegevens zijn ontleend aan het Centraal Register Ingeschrevenen Hoger Onderwijs (CRIHO), een bestand van de IB-groep. Het CBS heeft de gegevens aan de Gemeentelijke basisadministratie persoonsgegevens (GBA) gekoppeld om de herkomst van de studenten te bepalen. Het deeltijd onderwijs is buiten beschouwing gelaten, omdat de groep te slecht met de GBA koppelde.

Geslaagde studenten hebben een afsluitend diploma behaald voor een hbo-opleiding of voor (de eerste fase van) een universitaire opleiding (doctoraaldiploma). In het wetenschappelijk onderwijs zijn echter ook studenten meegeteld die hun beroepsdiploma's hebben behaald. De sectorindeling van het hoger beroepsonderwijs is bepaald door het CBS. De sectorindeling van het wetenschappelijk onderwijs volgt de HOOP-indeling van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Deze sectoren worden ook wel aangeduid als HOOP-gebieden.

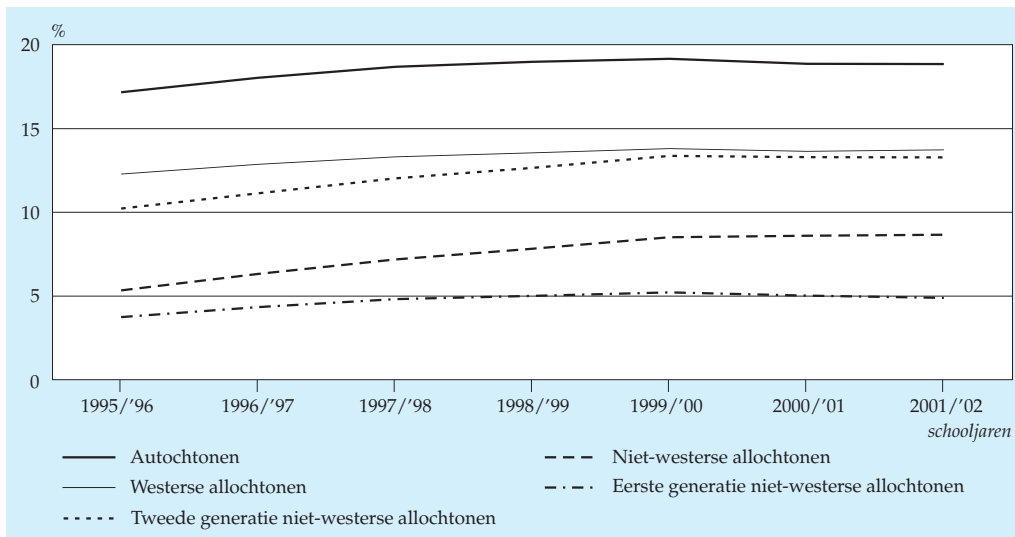
Verdubbeling aandeel Turken en Marokkanen in hbo

Van de autochtonen in de leeftijd van 19 tot en met 23 jaar studeerde in de meest recente jaren gemiddeld 19 procent voltijd aan een instelling voor hoger beroepsonderwijs. Dit percentage is beduidend hoger dan dat voor de andere herkomstgroeperingen. Van de westerse allochtonen en de tweede generatie niet-westerse allochtonen studeerde in 2001/'02 bijna 14 procent aan een hbo-instelling. Het aandeel eerste generatie niet-westerse allochtonen dat aan een hbo-instelling studeerde, was met ongeveer 5 procent het kleinst.

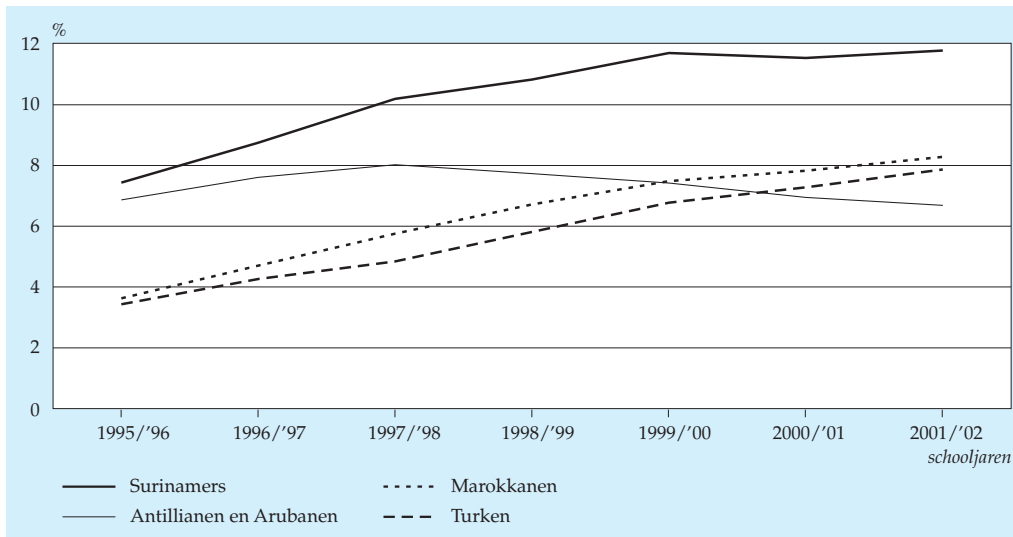
Van de niet-westerse allochtonen studeren vooral steeds meer Surinamers aan een hbo-instelling. Hun aandeel is gestegen van ruim 7 procent in het studiejaar 1995/'96 naar bijna 12 procent in het studiejaar 2001/'02. Opvallend is ook de verdubbeling van het aandeel Turkse en Marokkaanse studenten naar ongeveer 8 procent. Verder valt op dat het aandeel hbo-studenten van Antilliaanse of Arubaanse origine na een aanvankelijke stijging is gedaald tot iets onder het niveau van 1995/'96.

De toename van het aandeel van Turkse, Marokkaanse en Surinaamse jongeren in het hoger onderwijs hangt samen met de sterke toename van de tweede generatie in de bestudeerde periode. Bij Antillianen/Arubanen zijn de eerste en tweede generatie evenveel toegenomen.

7.2 Percentage van de 19-23-jarigen dat is ingeschreven in het hoger beroepsonderwijs

7.3 Percentage van de 19–23-jarigen dat is ingeschreven in het hoger beroepsonderwijs uit specifieke herkomstlanden

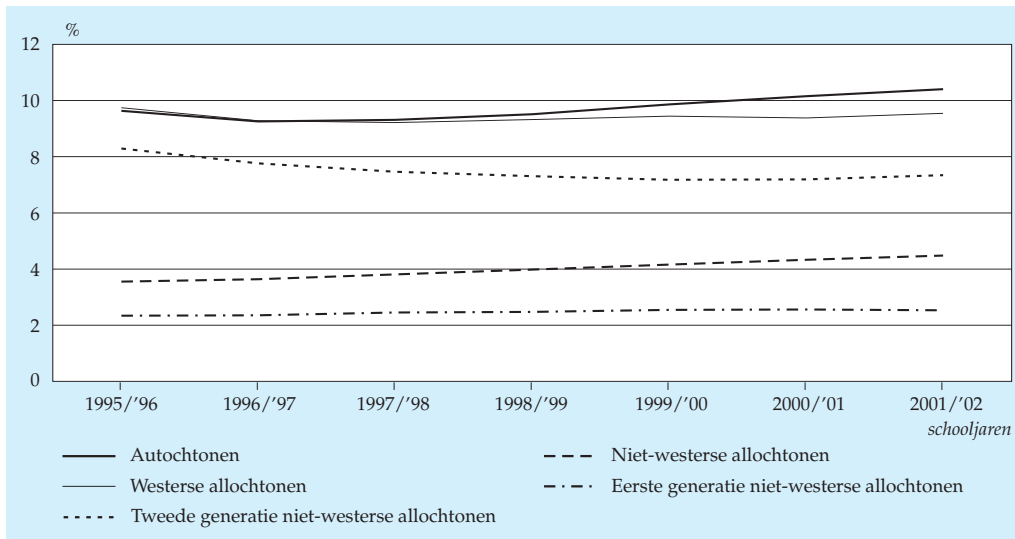

Lichte stijging aandeel universiteit

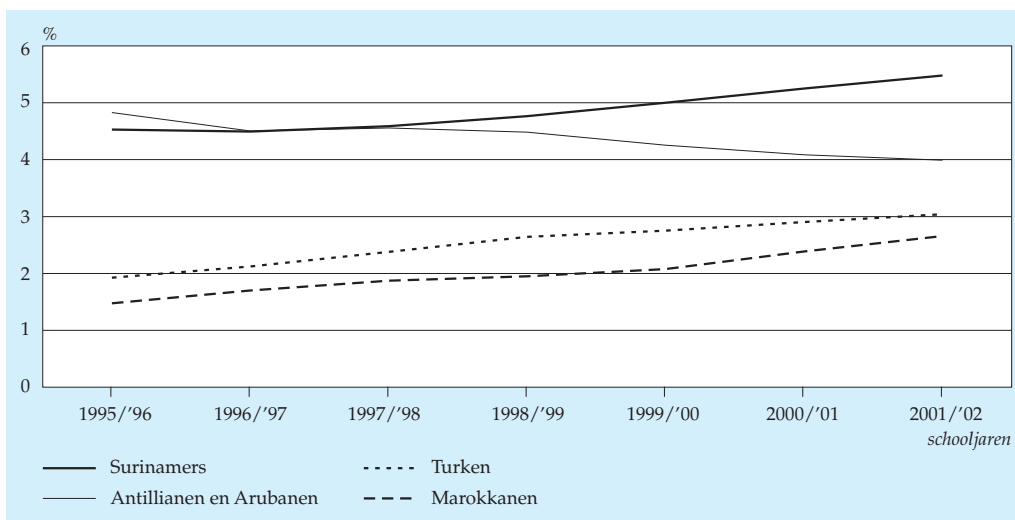
Niet-westerse allochtonen – en binnen deze groep vooral degenen die tot de eerste generatie behoren – volgen minder vaak een wetenschappelijke opleiding dan autochtonen. In de periode 1995/'96–2001/'02 is het percentage autochtone wo-studenten toegenomen van 9,6 naar 10,4. In de totale groep niet-westerse allochtonen is dit percentage gestegen van 3,6 naar 4,5 procent. Het aandeel van de alleen de tweede generatie niet-westerse allochtonen dat studeert in het wetenschappelijk onderwijs is in de zes jaar licht gedaald, van 8,3 naar 7,3 procent.

Het aandeel van de Surinamers in het wo steeg van 4,5 naar 5,5 procent. Ook bij Turkse en Marokkaanse jongeren is sprake van een lichte stijging. Hun aandeel in het wetenschappelijk onderwijs blijft echter met minder dan 3 procent het kleinst van de vier grote herkomstgroepen. De stijging kan echter verklaard worden met de veranderende bevolkingssamenstelling: het aandeel tweede generatie niet-westerse allochtonen is bij Turken, Marokkanen en Surinamers in de betreffende periode sterk toegenomen.

7.4 Percentage van de 20–24-jarigen dat is ingeschreven in het wetenschappelijk onderwijs

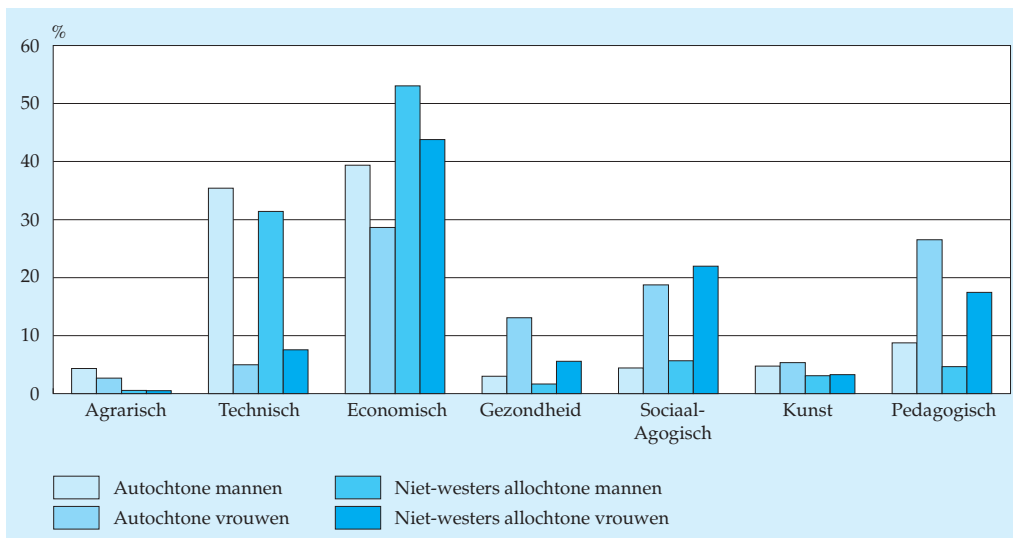
7.5 Percentage van de 20–24-jarigen dat is ingeschreven in het wetenschappelijk onderwijs uit specifieke herkomstlanden

Economie en recht populair

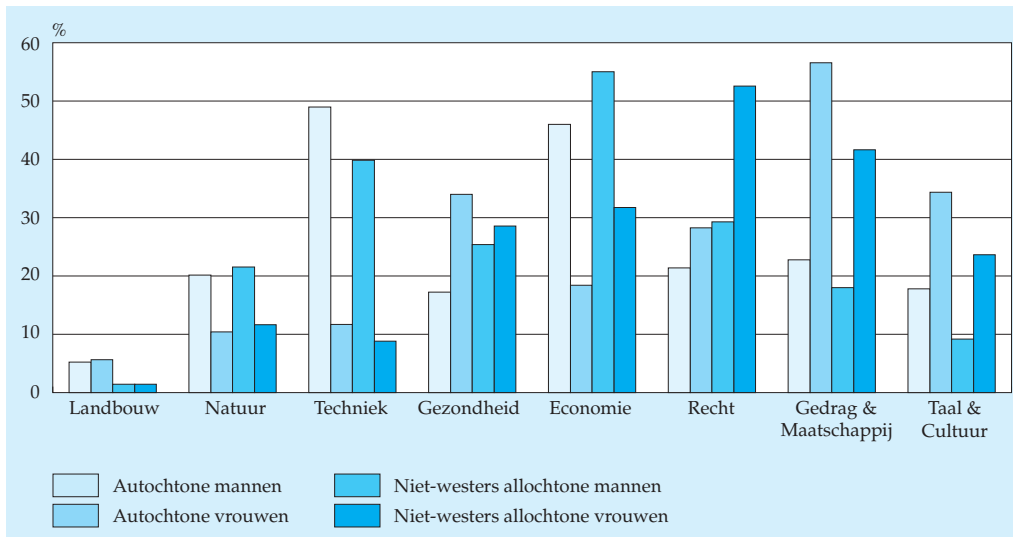
In het hbo verkoos in het studiejaar 2001/'02 het merendeel van de studenten economie boven andere studierichtingen. Opvallend is dat het aandeel van de niet-westerse allochtonen in de economische studierichtingen bijna 15 procentpunten hoger ligt, dan dat van de autochtone studenten in deze sector. De agrarische studierichtingen zijn, vooral onder niet-westerse allochtonen, het minst in trek. Verder valt op dat autochtonen vaker studeren in de sectoren gezondheid, kunst en pedagogiek. De verhouding tussen mannen en vrouwen is in de meeste sectoren voor autochtonen en niet-westerse allochtonen ongeveer gelijk. Uitzondering is de sector techniek, waarvoor niet-westerse allochtone vrouwen vaker kiezen dan autochtone. Daarentegen studeren niet-westerse allochtone mannen minder vaak techniek dan autochtone mannen.

7.6 Verdeling hbo-studenten over de sectoren naar geslacht en herkomst

Wat betreft het wetenschappelijk onderwijs valt op dat niet-westerse allochtonen in het studiejaar 2001/'02 vaak in de sectoren economie en recht studeerden. De sector landbouw trekt, vooral onder niet-westerse allochtonen, de kleinste aantallen studenten. In de sectoren recht en gezondheid is de verhouding tussen mannen en vrouwen anders voor niet-westerse allochtonen dan voor autochtonen. Niet-westers allochtone vrouwen zijn relatief sterker vertegenwoordigd in de sector recht. Bij niet-westerse allochtonen in de sector gezondheid zijn de mannen sterker vertegenwoordigd dan bij autochtonen.

7.7 Verdeling wo-studenten over de sectoren naar geslacht en herkomst

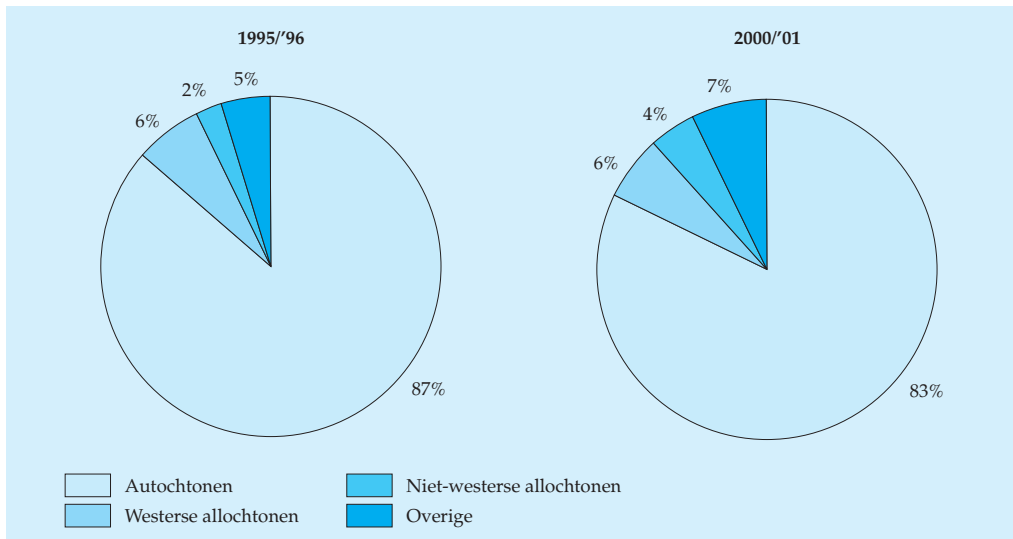

Aandeel geslaagden ook verdubbeld

In het studiejaar 2000/'01 bedroeg het aantal geslaagden in het hoger onderwijs 64 duizend. Dit zijn er 8 duizend minder dan in het studiejaar 1995/'96. Deze afname komt volledig door het aantal geslaagden in het wetenschappelijk onderwijs. De invoering van de prestatiebeurs in 1991 verklaart veel. Sinds 1991 namelijk krijgen studenten gedurende vijf jaar een beurs. Omdat ze er belang bij hadden om sneller af te studeren, leidde dit in 1995/'96 tot een piek van 28 duizend geslaagden in het wetenschappelijk onderwijs. Vijf jaar later is dit aantal weer afgenomen tot het peil dat vóór de invoering van de prestatiebeurs werd waargenomen: ongeveer 20 duizend geslaagden.

Ondanks deze neerwaartse invloed van de prestatiebeurs is het aantal geslaagde niet-westerse allochtone studenten in het hoger onderwijs gestegen. Was in het studiejaar 1995/'96 nog 2 procent van de geslaagden niet-westers allochtoon, zes jaar later was dit 4 procent. Het aandeel van de westerse allochtonen is met 6 procent gelijk gebleven. Het aandeel van de autochtone afgestudeerden is gedaald van 87 naar 83 procent. Deze ontwikkeling hangt grotendeels samen met de toename van het aantal niet-westerse allochtonen in de bevolking.

7.8 Geslaagden in voltijd onderwijs, 1995/96 en 2000/01

Noten in de tekst

- ¹⁾ De auteur was tot 1 april 2003 werkzaam bij het CBS.
- ²⁾ Het onderzoek naar de onderwijsachterstanden van allochtonen is medegefinancierd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.